

Kauriit puutarha88a -Selviytymisopas



Ympäröivä luonto vaikuttaa:

Valkohäntäkauriiden lisääntyessä ja niiden kulinarististen taipumusten vuoksi tämä lista päivittyy ja pohjautuu kokemukseen Läntisen Uudenmaan alueelta.

Alueesi ympäröivän luonnon kasvillisuus vaikuttaa kauriiden intoon popsia puutarhasi kasveja. Kuivalla mäntykankaalla kauriit syövät puutarhakasveja, jotka saavat olla rauhassa rehevillä lehtomaisilla alueilla, joissa kauriille on enemmän ruokaa luonnossa.

Onneksi on lajeja, joita kauriit eivät syö ja keinoja suojata istutuksia.

Lajivalinnat:

Valitsemalla sitkeitä ja runsaasti leviäviä lajeja voit saada hyviä tuloksia. Esimerkiksi limenvärisen suikeroalpin versot kauriit syövät ulkoruukustani joka kevät ja syksy, mutta laji kestää sen ja kasvaa kesän rehoittaen.

Helpoimmalla pääset, kun valitset lajeja jotka eivät ole kauriiden mieleen.

Mielipahan ja kukkaron säästämiseksi voit kokeilla uusia lajeja muutamalla taimella ja kerätä tietoa alueesi kauriiden mieltymyksistä.

Alla on listattuna lajeja ja lajikkeita, joita kauriit eivät ole syöneet koepenissä ja asiakkaiden piholla.

Kasvien suojaus ilman aitoja:

Sitkeimmät puutarhurit laittavat harsot tulppaanien päälle joka yön ajaksi.

Trico Garden- kauriiden karkoitusainetta käyttää moni puutarhuri ja ammattiviljelijä. Se ei ole täysin luonnonmukainen aine, eli emme voi suositella sitä varsinkaan hyötykasveille tai kukkiville kasveille, etteivät pölyttäjät häiriinny. Harkinnan mukaan sitä voi käyttää koristekasvien oksille.

Likainen lampaanvilla on myös hyväksi koettu, joskin sen käyttö sopii parhaiten luomuviljely- asenteen omaaville kotitarhureille. Esteettisen lampaanvillasta saa esim. laittamalla sitä pajupallon sisälle ja pensaisiin roikkumaan. Sitä voi kysellä lammastarhureilta.

Kevät- ja syyssuojaus esim. havuilla tai jättämällä talventörröttäjät perennoihin auttaa myös, sillä kun luonnossa ei ole paljon syömistä, suuntaavat kauriit puutarhoihin.

Vyöhykeajattelu tukena:

Voit myös hyödyntää vyöhykeajattelua puutarhassasi. Sijoita kauriille maistuvat kesäkukat ja muut kauriiden herkkukasvit alueille jotka ovat lähinnä taloa ja ihmisten kulkureittejä.

Terasseille kauriit tulevat harvoin tepastelemaan, vaikka tätäkin on tavattu varsinkin mökkipihoissa.

Keväällä, kun yöt ovat kylmiä ja kasvillisuutta on luonnossa vähän, voit nostaa kukka-ampellit yöksi kuistille tai sisälle, koko kesän tätä harva jaksaa. Onneksi kesän tullen kauriilla ei myöskään ole tarvetta tulla etsimään ruokaa haastavasta paikasta.

Kukkaistutuksiin voit lisätä voimakastuoksuisia perennoja ja yrttejä, esimerkiksi laventelia tai samettikukkia, joiden hajusta kauriit eivät pidä. Puutarhan reunamille on hyvä valikoida kauriinkestäviä ja lähiluontoon sopivia kestäviä lajikkeita.

Aita on paras suoja, vinkkejä ja ideoita :

Puutarhan (osittainen) aitaaminen on hyvä investointi, joka säästää hermoja, huomioiden että aidan on hyvä olla noin 2,5 metriä korkea.

Erityisen suositeltavaa istutusalueiden aitaaminen on, mikäli kyseessä on mökkitontti, piha on kauriiden kulkureitillä tai ympäröivä luonto on erityisen kuivaa ja karua, kuten mäntykankailla.

Jos et halua aidata koko tonttia, mieti voisiko johonkin kohtaan tonttiasi sopia aidattu alue, mikäli haluat viljellä hyötykasveja tai muita kauriiden lempikasveja, kuten ryhmäruusuja. Aidan voit naamioda esim. köynnöksillä.

Omassa pihassani on pyöreään muotoon aidattu hyötytarha kasvihuoneen kupeessa. Esteettisyys on hyvä huomioida aita suunnitellessa: luonnonmukaiseen pihaan sopii pyöreät ja kaarevat muodot, graafiseen moderniin pihaan soveltuu suorakulmainen aitaus.

Hyötytarhan aidan voi rakentaa myös esimerkiksi laudasta. Tämä on toki iso investointi, mutta säästää hermoja ja antaa pihalle viimeistellyn ilmeen ja suojaisan paikan viljellä.

Pajuista tai muista oksista saa myös kivoja DIY-aitoja.

Istutusten aitaaminen ensimmäisiksi vuosiksi auttaa:

Useimmat puiden ja pensaiden taimet on järkevää aidata 2-5 vuoden ajaksi, sillä kauriille maistuvat nuoret oksat ja versot, mutta puutuneet vanhat oksat ne jättävät rauhaan useimmista perus pensaista.

Tästä syystä kauriiden asuinalueilla ei kannata myöskään alasleikata pensaita, mitä suositellaan esim. aronioille ja pensasangervoille. Harvennus- ja typistysleikkaukset ovat suositeltavampia, koska nuoret versot maistuvat kauriille alasleikkauksen jälkeen (ellet halua aidata leikattuja pensaita).

Pensaiden ja puiden aitaamiseen sopii matalakin aita/verkko, esim. 120 cm korkea lammasaita, sillä kauriit harvemmin pomppivat pienen aitauksen sisään. Talveksi voi aitaukseen tehdä myös katon verkosta.

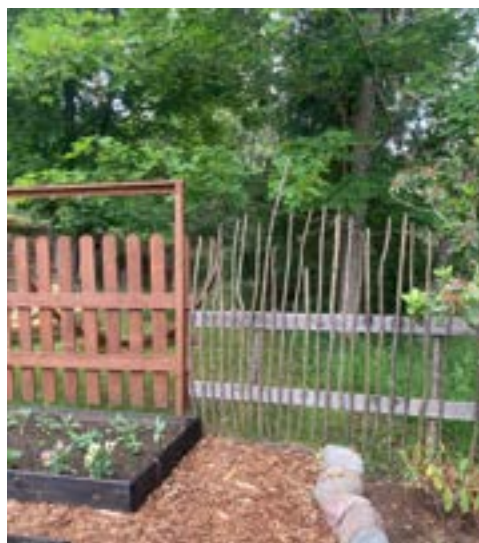
2,5 metrinen aita on jäykkää ja haastavaa käsitellä, eli siksi matalampi aita on parempi vaihtoehto, kun on kyse väliaikaisesta suojasta.

Matala aita on esteettisempi kuin korkea, sekä helpompi asentaa maahan esimerkiksi rautateräksestä leikatuilla aitakepeillä, jotka ovat myös edullisempia ja ympäristöystävällisempiä, kuin korkeaan aitaan tarvittavat painekyllästetyt puutolpat.

Tyylikkäitä aitahäkkejä saa tehtyä rautateräsverkosta, esimerkiksi karhunvadelmille saa hienon tukitelineen samalla.



Kuvissa esimerkkejä aitauksista. Vuorimännyt ovat kestäviä ja pärjäävät ilman aita. Norjanangervoja eivät kauriit ole Fiskarsissa syöneet, mutta jasmikket ovat aidattuna ensimmäiset vuodet. Kultasade maistuu kauriille syys-kevään ajan, joten se on talven ajan suojassa.



Lajiluettelo

Huomioi:

Kasvupaikka	Mikäli olet kauriiden reviirillä tai ympäröivä luonto on karua on suojaaminen tärkeää.
Kevät ja syys suojaus	Osa lajeista voi maistua keväällä tai syksyllä, voit suojata perennat esim. havuilla tai jättämällä talventörröttäjät penkkiin.

- Listauksessa on lajeja, joita ei ole Raaseporin alueella syöty. Huomioitavaa on, että kauriit ovat uteliaita uusien makujen perään ja kauriskannan kasvaessa käy ruoka vähiin luonnossakin, joten tämä listaus ei ole vedenpitävä.

Perennat ja yrtit:		
Aurinko	Puolivarjo	Varjo
Kangasajuruoho	Kangasajuruoho	Nauhus
Timjami	Pioni	Pikkutalvio
Salvia	Särkynyt sydän	
lisoppi	Keijunkukka	Keijunkukka
Laventeli	Raparperi	
Rohtosuopayrtti	Rohtosuopayrtti	
Siperianunikko	Humala (köynnös)	Humala (köynnös)
Idänunikko		
Patjarikko		
Hopeanukkajäkkärä		
Kelta- ja punakärsämö		
Matalat maksaruohot		
Kivikkotörmäkukka		
Lehtosalvia	Lehtosalvia	
Palavarakkaus	Palavarakkaus	
Sitruunakissanminttu	Sitruunakissanminttu	
Mäkimeirami	Mäkimeirami	
Aitoukonhattu (myrkyllinen)	Aitoukonhattu (myrkyllinen)	
Ukontulikukka	Ukontulikukka	

Tarha-alpi	Tarha-alpi	Tarha-alpi
Sammalleimu	Kurjenmiekkä	
	Pikkusydän	
Sormustinkukka (myrkyllinen)	Sormustinkukka (myrkyllinen)	
Tuoksukurjenpolvi	Tuoksukurjenpolvi	Tuoksukurjenpolvi



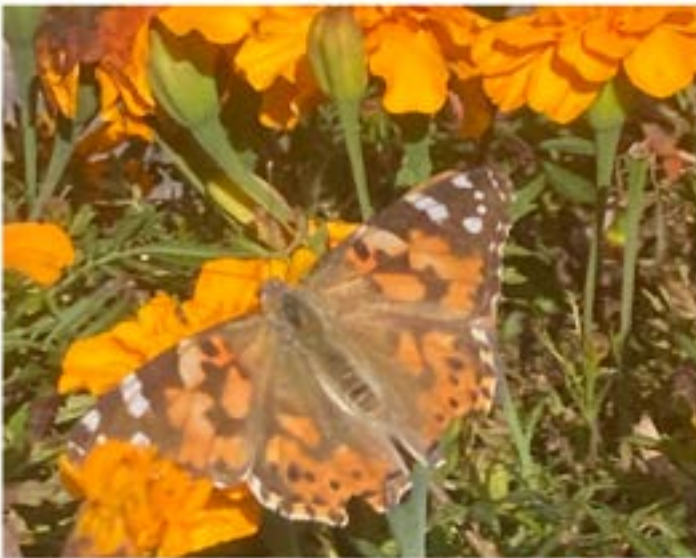
Perennoita jotka saavat kukkia rauhassa

Yläriivi: sormustinkukka, patjarikko, siperianunikko

Alarivi: pioni, kultakärsämä, palavarakkaus

Yksivuotiset, sipuli- ja niittykukat:		
Aurinko	Puolivarjo	Varjo
NIITTY JA LEIKKOKUKAT:		
Silkkiunikko		
Kosmoskukka		
Matarat	Matarat	
Aitohunajakukka	Aitohunajakukka	
Päivänkakkara (luonnonlaji)		
KESÄKUKAT:		
Samettikukka	Samettikukka	
Daaliat		
Koristesalviat		
Tulikruunu	Tulikruunu	
Keijunmekko	Keijunmekko	
Verililjapuu (syksyllä syövät, talvetus kellarissa hyvä)	Verililjapuu	Verililjapuu
Jättiverbena ja verbenat		

SIPULIKUKAT:		
Narsissi (keltaiset eritoten)	Narsissi	
Laukat		
Scillat, idänsinililjat	Scillat	



Sellaisia kesäkukkiakin onneksi on, joita kauriit eivät syö. Voit myös istuttaa laventelia ja samettikukkia kukkapenkkiin, niiden tuoksu hämää kauriita.

Luonnonlajit ja niittyjen perustaminen

Osa luonnonlajeista maistuu kauriille, esimerkiksi mäkitervakot. Siemenseos, missä on useita lajeja on varmin valinta.

Voit kerätä luonnonlajeja lähialueen kedoilta, huomoiden että keräät maltillisesti jotta kasvupaikalle jää siemeniä. Moni luonnonlaji on yksivuotinen tai kaksivuotinen, jolloin siementäminen on tärkeää.

Esimerkiksi Suomen Niittysiemenellä on hyvä siemenvaikoima nettikaupassa ja kasvupaikat on huomioitu seoksissa.

Luonnonlajit vs. jalostetut lajikkeet: Usein on niin, että luonnonlaji, jolla on pienempi ja vaatimattomampi kukinto ei kelpaa kauriille.

Esimerkkinä päivänkakkara, jonka jalostetut muodot maistuvat, mutta luonnonlajit saavat kukkia kedolla! Samoin kivikkotörmäkukka sai olla koepenissämmme rauhassa, mutta koreatörmäkukan kukinnot peurat söivät.



Kultakärsämöt ovat kauniita niityillä ja kaurisvarmoja.

Luonnonvaraisen siänkärsämön sukulaisia ovat myös punakärsämöt.

Puut ja pensaat:	
Kestävät:	Hyvä suojata alkuun aidalla:
Happomarjapensas	Aroniat
Pensashanhikki	Syreenit
Alppiruusu (karuilla paikoilla syövät)	Orapihlajat
Juhannusruusu ja muut Pimpinella-suvun ruusulajikkeet	Jasmikkeet
Pensasangervot	Pensasangervot (karut alueet)
Norjanangervo	
MAANPEITEPENSAAT:	Magnoliat
Seppelvarpu	Marjaomenapensas
Lamoherukka	Lamoherukka (karut alueet)
Peittopaju	
HAVUT:	Vadelma
Katajat (eri lajikkeita paljon matalista laakakatajista pilarikatajiin)	Herukat ja muut marjapensaat
Kuuset (eri lajikkeita paljon pesäkuusi, valkokääpiökuusi, serbiankuusi...)	JALOT LEHTIPUUT
Männyt (vuorimänty, kääpiövuorimänty)	HEDELMÄPUUT
Isotuomipihlaja	KAIKKI UUDET KOKEILUT

Huomio: Kuten todettu, usein nuoret pensaiden ja puiden taimet kannattaa suojata ensimmäisiksi vuosiksi, tai ainakin syksystä kevääseen.



Näyttäviä istutusalueita saat kaurisvarmoista lajeista. Vaikka hortensian kukat ovat peuroille mieleen, ihan talon vierestä ne yleensä jättävät kukat rauhaan, jos alue on hyvin rajattu kivillä ja ihmisten kulkureiteillä.

Nämä maistuvat kauriille erityisen hyvin:

Mitä ei kannata istuttaa kauriiden asuinalueille?

Ryhmäruusujen, köynnösruusujen ja hortensian kukat.

Tuijat ja marjakuuset parturoidaan.

Vihannekset, kuten mangoldit, punajuuret ja pinaatti, jopa perunan varret kelpaa! Eli Kasvilavat ja hyötytarha on tärkeää aidata.

Hyvällä suunnittelulla onnistut!

Älä silti heitä kirvestä kaivoon ja istuta pihaasi vain kiviä jos olet kärsinyt kaurisvahingoista. Hyvällä suunnittelulla ja lajit tarkkaan valitsemalla saat nauttia puutarhastasi myös kauriiden levinneisyysalueilla.

Positiivista on myös, että useat perenna- ja yrtilajit jotka eivät kelpaa kauriille ovat pölyttäjien mieleen ja ravintoa perhosille, kuten iisoppi, laventeli ja timjami. Luonnon monimuotoisuus on tärkeä osa nykyaikaista puutarhanhoitoa. Pidetään huolta luonnosta, se pitää huolen meistä.

Kysymällä neuvoa alueesi puutarhureilta ja puutarhayhdistyksiltä saat tietoa lähialueesi kestävästä lajeista.



Tässä vielä inspiraationa esimerkki istutuspenkki kauriin kestävästä lajeista.

Kaurisvarma perennapenkki

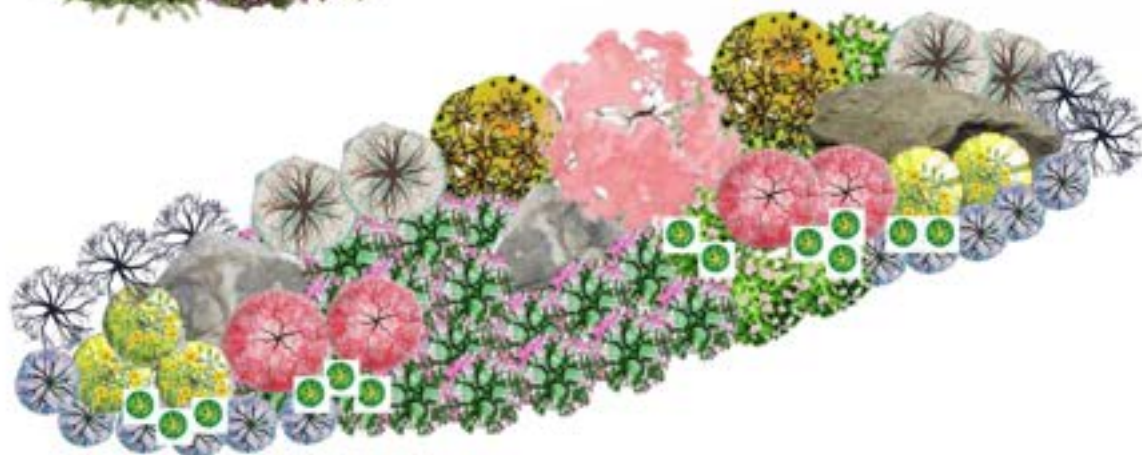
Puutarha
Ruusupapu



Alkukesällä



Syksyllä



- | | | |
|--|---|--|
|  Sammalleimu |  Pioni |  Punakärsämä |
|  Kultakärsämä |  Pikkusydän |  Narsissi |
|  Lehtosalvia |  Keltajapaninangervo | |
|  Kangasajuruoho |  Kurjenmiekkä | |

Yhteystiedot:

Jos tarvitset apua pihallasi, etäneuvontaa tai apua kasvivalintoihin, ota yhteyttä tai tule myymäläämme (avoinna touko-elokuussa)

Olemme täyden palvelun puutarhayritys.

Keräämme ja päivitämme tietoa kauriiden kestävästä kasveista, kaikki palaute ja kokemukset ovat arvokkaita.

Palautteen antajien kesken arvomme vuosittain lahjakortin.

Nettisivut	www.ruusupapu.com
Mailiosoite	puutarha.ruusupapu@gmail.com
SoMe	@puutarha.ruusupapu
Puutarhamyymälä	Isidorintie 4, 10470 Fiskars